

et Socialdemokrati eller et Arbejderparti, han var heller ikke fremmed for den sociale Tanke. Det var i Virkeligheden en frindsindet Politik, der førtes den Gang. Og den, som i 1870 ønskede at se I. A. Hansen som Landbrugsminister i sit Ministerium, men maatte opgive det, fordi de nationalliberale Professorer fik Besvimelsesanfald ved denne Udsigt, var heller ikke fremmed for den sociale Tanke. Det er ingenlunde udelukket, at det konservative Folkeparti kunde gennemføre sociale Reformer udenom Liberalismen her i Landet, jeg tror tværtimod, at i mange Henseender vilde der kunne opnaas frugtbarere Samarbejde fra et konservativt Synspunkt udenom Liberalismen end med Liberalismen. Men jeg ser saa tydeligt, hvad Tanken er med hele det ærede Medlems Tale. Det er paa den ene Side at holde politisk Begravelsestale over den højtærede Statsminister og paa den anden Side Bryllupstale over Forbindelsen mellem det moderate og det radikale Venstre. Jeg kunde udmærket tænke mig, at det ærede Medlem efter Valget paa glimrende Maade vil kunne udfylde den dobbelte Rolle som Fests taler ved et kommende Gravøl og Bryllupsbanket, og den charmerende Stemme, jeg saa ofte her har beundret, vil sikkert kunne kaste Huspræstens kærlige og forsonende Skær over alle tidligere Divergenser og samtidig sige smukke Ord til Begravelsen. Jeg maa blot om den Tendens, der aabenbarer sig i hele det ærede Medlems Indlæg her og ved tidligere Lejligheder, sige, hvad Holberg siger om Leander og Pernille: Hvor er de dog ivrige efter at komme sammen! Men jeg vil haabe, at de Konservative, naar denne Forbindelse bliver etableret, hvad jeg forudser, den vil blive lidt før eller lidt senere, saa ikke, hvad jeg ved tidligere Lejligheder har advaret imod, vedblivende vil spille Rollen som Henrik.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Rode har Ordet for en kort Bemærkning.

Rode: Fuld af Had til Venstres jævne Styre, ivrig for at komme i Forbindelse med Venstre — det er altsaa Bedømmelsen, fra to forskellige Sider, af min Tale her i Folketinget. Jeg skal ikke komme ind paa det ærede Medlems Udvikling, enhver vil kunne se, hvor urigtig hele hans Tankegang er. Det ærede Medlem ved, hvad jeg mener om disse Forhold — det ved enhver —, men jeg tog Ordet for at sige til det ærede Medlem, at det

er en Misforstaaelse, at jeg vil monopolisere den sociale Tanke for Liberalismen. Her talte jeg jo overhovedet slet ikke om Liberalismen som et Parti her i Danmark, men jeg talte om Liberalismen som et Værdensprincip og skildrede, at alle moderne Venstrepartier er opstaaet ved Formøling mellem Liberalismen og den sociale Tanke. Det vil det ærede Medlem ikke kunne bestride, og deri ligger ikke den fjerneste Benægtelse af, at der ogsaa kan være sociale Tanker indenfor de Konservative. Men hvad min Tale gik ud paa paa dette Punkt, var at advare mod den Tendens, der er i Tiden til at sætte Liberalismen op mod den sociale Tanke, og skildre, hvad det efter min Opfattelse vil føre til.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Holstein har Ordet for en kort Bemærkning.

Holstein: Jeg skal blot overfor det ærede Medlem gøre opmærksom paa, at da den økonomiske Liberalisme i forrige Aarhundrede brød igennem i England og i Frankrig, medførte dette Gennembrud en total Forsømmelse netop af det sociale Moment. Aldrig er Underklassen, i hvert Fald ikke i Aarhundreder tilbage, blevet i den Grad kuert og undertrykket og kapitalistisk udbyttet, som den blev i Midten af forrige Aarhundrede i England og de store Lande, da de gik over til Industrialisering paa den liberale Økonomis Grundlag. En Liberalisme, som udelukkende bygger paa den individualistiske, økonomiske Manchester-Doktrin, er i Virkeligheden i sit Princip en total Fornægtelse netop af det sociale Princip. Naar det ærede Medlem hævder, at det er Liberalismens Gennembrud i Europa, som knæsætter den sociale Tanke, maa jeg hævde det stik modsatte, at det var Liberalismens Udskejelser i forrige Aarhundrede, som medførte en statskonservativ Reaktion, hvis Følge var, at det sociale Hensyn blev sat til Højbords igen i Samfundet.

Formanden: Det ærede Medlem Hr. Rode har Ordet for en kort Bemærkning.

Rode: Da det ærede Medlem saa veltalende har udtalt, hvad jeg mener om den oprindelige Liberalisme og dens Fald, behøver jeg ikke at gentage det. Der er ikke den fjerneste Uoverensstemmelse mellem os med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvad Skæbne den oprindelige Liberalisme havde. Men derfor har jeg ogsaa sagt, at